

որ Աթէնք խեղացի փիլիսոփաներու խորհրդով կը կառավարուի, քան թէ յանդուգն զօրավարներու:

Գիտէք որ պատերազմին պատճառը ուրիշ բան չէր, բայց Մելինայ գետին քովի եղած քաղքերներուն տէրութիւնը: Հիմայ աս թղթովս կ'իմացընենք ձեզի, երդում ընելով անմահ դից, որ կը թողուր ձեզի ինչ իրաւունք որ ունինք ան քաղքերներուն վրայ՝ թէ որ դուք ալ թողուք որ Եւքսինիոս ձեր դեպքանը մեր քովը մնայ: Գիտենք որ ծանր է աս պայմանը, որովհետեւ երջանիկ Աթէնքը աւելի մեծ կը սեպէ փիլիսոփայ մը իր ուսումնարանէն պակսեցընել՝ քան թէ բոլոր գաւառի մը տէրութիւն կորսնցընել: Թեթևութիւն չերևնայ ձեզի մեր ըրածը, ո՛վ Սպարտացիք, որ այնչափ քաղքերներու տէրութիւնը Եւքսինիոսին հետ կ'ուզենք փոխել, ու իր խորհրդովը կառավարուիլ: Վասն զի ինքը մեզի աղէկ ապրիլ պիտոր սորվեցընէ, իսկ ատ քաղքերները մեզի պատճառ են չարաչար մեռնելու: Ասչափ ատենուան թշնամութիւննիս ձգելով, կ'ըլլանք հիմայ ձեզի ճշմարիտ բարեկամ, ու կ'ուզենք որ չէ միայն պատերազմը դադրի, այլ և մշտնջենաւոր խաղաղութիւն ըլլայ: Բայց աս խաղաղութիւնը պահելու համար՝ ձեզի խորհուրդ մը կու տանք, ո՛վ Սպարտացիք. շատ աւելի աղէկ է առողջութիւնը պահելու համար դեղ տալը, քան թէ հիւանդութիւնը առողջացընելու: Տալու խորհուրդնիս աս է, որ ինչպէս տղաքնիդ զինուորութեան կը կրթէք, ասկէց ետեւ ուսման ալ կրթէք զիրենք: Վասն զի զէնքով պատերազմ կ'ըլլուի, բայց իմաստութեամբ խաղաղութիւն: Մի կարծէք որ առանց պատճառի աս խորհուրդը կու տանք ձեզի. վասն զի երբոր իմաստուն մարդիկ չունենաք խորհրդական, տգիտութեամբ մեծցած մարդիկը՝ մոլութիւններու ետեւէ ըլլալով, պատերազմ կը հանեն իրար սպաննելու: Մի կարծէք որ մենք շատախօս մարդկանց բարեկամ ենք. գիտենք որ ձեր հայրը Սոկ-

րատ սահմանեց որ իր վարժարանին մէջ աշակերտներուն առջի սորվելու բանը՝ երկու տարի չիխօսիլ ըլլայ. վասն զի անկարելի է աղէկ խօսիլ՝ առանց լռել գիտնալու:

Մեզի աղէկ կ'երևնայ որ Եւքսինիոս փիլիսոփայն մեր խորհրդարանին մէջ մնայ. վասն զի անոր մեզի ըրած օգուտը՝ ձեզի ալ օգտակար կ'ըլլայ: Աթենացւոց հին օրէնքն է որ չեն կրնար պատերազմի մը ձեռք զարնել թէ որ փիլիսոփաներնին չորոշեն որ արդար է ան պատերազմը: Ալ ուրիշ ըսելու բան չիմնար մեզի, բայց խնդրել մեր ու ձեր աստուածներէն՝ որ զմեզ ալ զձեզ ալ պահպանեն, ու աս խաղաղութեանը յարատեւութիւն տան. վասն զի յարատեւ չիկրնար ըլլալ խաղաղութիւն մը, որ դից կամօքը չէ հաստատուած:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ Ի ՆԱԲՈԼԻ

Առաջակաց պատմութիւն մը.

Ա

Ո՛վ երջանիկ ժամանակք, երբ որ քանի մը վայելուչ և սահուն ոճով գրուած էջեր կը բանային երկբացիկ դռներով Յիշատակի տաճարը. ան ատեն մարդս չէր կորսնցընէր իրեն աշխատութիւնը. գրուածքը իր արժէքէն կը չափուէր և չէ թէ ծանրութենէն

Աստուած... Էտ մեզ զանդորբը զայս կենցաղ:

Բայց այն աստուածը որ այնպիսի քաղցր կեանք մը կու տար բանաստեղծից և իրենց կը շնորհէր ոսկեդիմիկ չափաւորութիւնը (aurea mediocritas) Օգոստոս կը կոչուէր, Կեսարու եղբոր որդին... Իսկ այն բանաստեղծները՝ Որատիոս, Վիրգիլ, Տիբուլ:... Այսօրուան օրս բաց 'ի մէկ քանի բացառութենէ քերթողները ծերակոտին կամ ճեմարանին դրանք առջև կը կե-

նան, թէ որ հիւանդանոցը չեն մեռ-
նիր: Որո՞նք է յանցանքը:

«Եթէ Գոռնէյ իմ ժամանակս ըլլար,
կ'ըսէր Մեծն Նաբոլէոն, զինքը կայս-
րութեան իշխան կ'անուանէի»: Կծու
երգիծանութիւնն նոյն ատենի մարդիկ-
ներուն և գործքերուն և կամ ցաւալի
գովեստ բանաստեղծական վառաց: Մի-
թէ Գոռնէյ անով մատմ'աւելի պիտի եր-
կըննար. իր չքեղ չքաւորութեանը մէջ
միթէ ալ աւելի մեծ պիտի չըլլար, քան
եթէ կայսրութեան բոլոր իշխանները
իրենց զեղխ պերճութիւններովը:

Բանաստեղծները կը սիրեն մեռնիլ
այն տեղերը՝ զորոնք հոչակած են ի-
րենց քերթուածոց մէջ: Վիրգիլիոս
պէտք էր որ Պարթենոպէ մեռներ, և
ահա հոն մեռաւ: Գնա՛ ի Պաւսիլիպպէ,
ու կը տեսնաս այն անմահական դափ-
նին որ անոր գերեզմանին վրայ կը սըփ-
ռէ իր հովանեակը:

Նաբոլի, հին Պարթենոպէն, անանկ
քաղաք մըն է որուն ընելիք տպաւորու-
թիւնները մարդ առաջուրնէ չկրնար
գուշակել. չկարծած ատենդ յանկարծ
գըքեղ կը մոգէ: ... Հոն ժողովուրդն ամեն
տեղ է, բոլոր քաղաքը կը գրաւէ, որ
չատ ախորժելի բան չէ: Անոր փոխա-
րէն ինչ աժխուժութիւն, ինչ տեսա-
րան, ինչպիսի պայծառ արեգակն, ինչ-
պիսի զուարթ բնութիւն: Իրզը երա-
ժըշտութեան մի միայն տեղն է և բանա-
ստեղծութեան երկիրը: Լաճճարու-
նիները՝ որ կեանքներուն մեծ մասը
բացօթեայ կը պառկին, բերնուց զի-
տեն Դասսոն և Մետաստասը. կ'արտա-
սանեն փողոցներու և դաշտերու մէջ
Երուսաղէմի տողերը, և կ'երգեն
Լքեալ Դիդէի հատուածները: Կը պար-
ծենան որ հայրենակից են Սգարլադ-
դիի, Բորբորայ, Բերկոլեզեայ, Եոմել-
լեայ, Բիչչինեայ, Չիմարոզայի, Բաի-
զիէլլոյի և մանաւանդ Մէրգատանդէի¹
չարունակողին Պելլինեայ և Ռոսսինեայ:

1 Նաբոլի lazzaroni կ'ըսուին ժողովրդեան վա-
րի աստիճանի մարդիկը:

2 Այս ութն ալ Նէապոլսեցի կամ Նէապոլիս
սորված անուանի երգահաններ են. Սգարլադդի,

Եկեղեցիները շատ հարուստ են, շատ
ճոխ և շատ զարդարուն. զարմանալի
խառնուրդ մը կ'ընծայեն արարացի,
նորմանդացի և բիւզանդեան ճարտա-
րապետութեանց, որոնք միացած են

մանաւանդ թէ Սգարլադդեանց հայր, որդի և
թոռն, խիստ ճարտար եղած են տաւիղ և քնար
(clavessin) զարնելու մէջ ալ: Ալէքսանդր Սգար-
լադդի (1659-1725) հարիւր թատերգութենէ
աւելի ունի, որոնց գեղեցկագոյններէն մէկն է
Տէգրան: Դոմինիկոս Սգարլադդի, իր որդին,
(1683-1757) Իտալիոյ ամենէն աւելի համբաւա-
ւոր տաւիղահարն է: Յովսէփ Սգարլադդի, Դոմի-
նիկոսին որդին, շատ թատերգութիւններ ձը-
գած է, որոնցմէ Il mercato di Malmantile ը-
սուածը մեծ ընդունելութիւն գտաւ: — Նիկո-
ղայոս Բորբորա (1687-1767), Ալէքսանդր Սգար-
լադդեայ աշակերտը, Սաքսոնիոյ կայսրնորին
մատրանապետն եղաւ, իր առատութիւնը, նո-
րութիւնը և աշխոյժը քիչ է. ոճը աւելի եկե-
ղեցւոյ կը յարմարի քան թէ թատեր. յիսու-
նէն աւելի շինած թատերգութիւնները հիմա
գրեթէ մոռացութեան մէջ ինկած են, թէպէտ և
ժամանակին ունեցած են իրենց յարգը: — Յ.
Մ. Բերկոլեզէ (1710-1736) այլ և այլ քիչ և
չատ երևելի թատերգութիւններէ դուրս ունի
երկու ձայնով կայր առ Խալէ մը, որ կրծնական ե-
րաժշտութեան մէջ կենդանի մնացած է ինչուան
այսօր: — Նիկողայոս Եոմելլի (1714-1774) որ
Իտալիոյ Կլաւէ կոչուած է, քառսունէն աւելի
թատերգութիւն գրած է. իր գլխաւոր յատ-
կութիւնքն են մտածութեան բարձրութիւն,
պարզութիւն, ազնուութիւն, վայելուչ և նոր
դարձուածք մը, և ուժով ու անսխալ միաբանու-
թիւն գործեաց: — Նիկողայոս Բիչչինի (1728-
1800) Բարիզ կանչուեցաւ Մարիամ-Անդուա-
նէգ թագուհիէն յամին 1776, ուր նախանձորդ
ուճեցաւ իրեն զՎիլհէլմ Գառնազան գաղղիներէն
թատերգութիւններ ալ ձգած է: — Դոմինիկ
Չիմարոզա (1754-1801) տասներկու տարեկանէ
ի վեր սկսաւ թատրոններու համար գրել. Կա-
տարինէ Բ Ռուսաց կայսրուհին զինքը կանչեց
Բեգրադուրկ 1787ին, և 1792ին Աւստրիոյ Լէո-
բոլտ Բ կայսրը զինքը անուանեց իրեն մատրանա-
պետ: Իր ծանր թատերգութեանցն հաւասար
երևելի են նաև կատակերգակ ոճով շինածները:
— Յովհաննէս Բաիզիլլոյ (1741-1816) հրաւի-
րուեցաւ Ռուսաստան Կատարինէ Բէն որ ինը
տարի զինքը քովը պահեց. Նաբոլէոն Ա շատ պա-
տուով վարուեցաւ հետը, և իր Յովսէփ եղբայրը
զինքը անուանեց Տէսաւ Երաժշտանոյի Նէապոլոյ:
Սե-Ի-Լիոյ Վարսալիբայ մ'ունի որ Ռոսսինիի շինա-
ծէն ետքը մոռցուեցաւ: — Քաւալերիոս Մէրգա-
տանդէ որ ծնած է 1798ին և դեռ կ'ապրի, մտաւ
տասներկու տարեկան Նէապոլսոյ Ս. Սերաս-
տիանոսի երաժշտութեան դպրոցը. իր Ելիսա և
Կլաւէի գեղեցկագոյն թատերգութեամբը քիչ
մը ասեն Ռոսսինիի հաւասարելէն ետքը՝ ձախոր-
դութիւնները սկսած են հետզհետէ վրան գալ:
Հիմա առանձին քաջուած Նէապոլիս կը բնակի:

մէկտեղ ստորին — յունական ոճով : Գաղտնի խորհրդականութիւնը կը տիրէ հոնտեղ . անով է որ այս տաճարներս մասնաւոր կնիք մ'ունին : Նախ և առաջ պէտք է երթալ պտըտիլ սրբոյն Գեննարիոսի , սրբուհւոյն Քլարայ և Ս . Դոմինիկոսի եկեղեցիները . յետոյ հաւաղարձ փոփոխութեան համար , երթալու է Հաշկրթի ըստած ամրոցը և Յովհաննա թագուհւոյն դղեակը . տըխուր , խորհրդաւոր , վիթխարի , վեր'ի վայր կործանեալ աւերակ մը որ այս ծովային պալատը կանգնող տուփոտ կնկան էութեանը պէս անիմանալի բան մըն է :

Նաբոլի բնաւ մաքուր փողոց մը չես գտնար , և ոչ իսկ Դոլետոյի փողոցը . չկայ աղուորկեկ հրապարակ մը , և ոչ իսկ Լարկոյ տէր Գաւդէլլոյ կամ Լարկոյ տէր Բալազցոյ ըստածները . պալատ մը չկայ որ այս անուանս արժանի ըլլայ , և ոչ իսկ թագաւորական պալատը : . . . փողոցներու մէջ կերակուր կ'եփեն . ամեն ճամբու գլուխ խոհանոց մ'է , ամեն անկիւն խանութ մը . կառավարներն առանց ետև առաջ անցնող գացողի նայելու՝ կառքերին կը վազցընեն . շաղակրատ կիկերունկէ յը վրագ կը յարձըկին , ծաղկավաճառ կանայք ճամբագ կը գոցեն կամ ետևէդ կու գան :

Բ

Որոնք որ հազիւ թէ կարճ ժամանակ մը կրնան նուիրել իտալիա ճամբորդութիւն ընելու , խորհուրդ կու տամ որ Նաբոլի երթան : Եթէ Մարսիլիայէն քալուկ շոգենաւ մը մտնան՝ չորս օրէն Նաբոլի կը հասնին , յետ ճենովա , Լիվոռնոյ , Չիվիդա—վէքքիա և թերակղզւոյն արևմտեան եղերքը հանգիւ պելու : Եւ ինչպիսի եղերք :

Կը ցաւիմ որ չեմ կրնար ճոխանալ Լա Գառնիլ ըստած հիանալի ճամբուն վրայ , ուսկից պէտք է երթալ եթէ մէ-

կը փոխանակ Մարսիլիայէն լաւագոյն համարի Նիցցայէն ճենովա անցնիլը ցամաքի ճամբով : Վիլլաֆրանգա , Մէնդոն , Սալոնէ , Գոկոլէզդոյ , Վոլգրի , Սեսդրի ամենն ալ մէյմէկ հանգստոցներ են այս երկրաւոր դրախտիս , զոր բնութիւնը զարդարած է իբր յաւիտենական Մարմնոյ և Արեան ¹ տօնի մը համար : Չափաւոր ունեւորութեամբ հանդերձ ինչպիսի քաղցր կեանք կրնայ մէկը հոնտեղ անցընել : Ինծի համար անկարելի է միտքս բերել այն գեղեցիկ երկինքը , այն սքանչելի կլիման , այն ժպտուն բլրակները և զուարճալի հովիտները առանց նախանձէս ինքզինքս ուտելու : Ափսոս , ամեն ուզող երջանիկ չէ :

Ճենովա իր հոյակապ անունը առած է պալատներուն , նաւարանին , նաւահանգստին , ճեմելեացը և հասարակաց շէնքերուն փառաւորութեանն համար : Այս մարմարեայ քաղաքս Տորիա ընտանեաց խանձարուրքն եղաւ : Իր շրջակայքը Գոկոլէզդոյ աւանին մէջ ծնաւ Քրիստափոր Կոլումբոս , որուն հայրենի տունը դեռ կեցած է ծովեղերքին մօտ , թէպէտև խիստ գէշ կերպով նորոգուած : Ճենովա բնակած տունը շոգեկառաց իջևանին մօտ է , Աքքուա—Վերտէի հրապարակը , ուր հսկայաձև արձան մը կանգնուեցաւ այս դժբախտ հանճարոյս :

Դրամանոցը (Bourse) շատ անուանի պալատ է . երկաթուղոյն հանգոյցը (gare) խիստ վայելաշէն : Աքքուասօլէ կոչուած տեղը՝ ուր հարուստները կը ժողովուն՝ շատ զուարճալի է և կառքով ալ կրնայ երթըցուիլ : Դըսական կամ քաղաքին պալատը , Տուրածոյ , Տորիա , Տորիա—Դուրսի , Բալլավիչինի , Պրինեոլէ , Նեկրոնի , Պալպի կամ ուրիշ պալատները մէյմէկ չքեղ բնակարաններ են այն հին գեղեցական ազնուականութեանը , որուն ամեն անդամները վաճառական եղան , և շատերը անուանի մարդիկ ու անուանի քաղաքացիք : Վերջապէս սրբոյն լաւրենտիոսի

¹ ՏՃ . Կիււկ փանայրը :

մայր եկեղեցին, որ Լոմպարտական, սարակինոս և նորմանդացի ճարտարապետութեամբք խառն է, կը ցուցնէ ոչ ինչ նուազ քան զԱւետման գեղեցիկ եկեղեցին՝ որ շինուած է յունական տաճարներու ոճով, թէ ինչպիսի փառաւորութեան հասած էր արուեստն 'ի ճենովա միջին դարէն 'ի վեր, զոր և կրցաւ պահել ինչուան վերածնութեան ժամանակը :

Զիվիդա-վէքքիա փոքրիկ քաղաք մըն է . Պապին փոխանակ-գաւառապետին (vice-légat) պալատը արժանի է այցելութեան : Միջնաբերդը Միքէլ-Անճէլոյի ծրագրին վրայ շինուած է, և կը յիշեցնէ ճարտարապետին մեծութիւնը : Նաւահանգիստը շատ ընդարձակ և աղուոր է . ուրիշ բան չի պակսիր բայց եթէ նաւական զօրութիւն մը :

Լիվոռնոյի վաճառականութեւն զարգացումը եղած է կողմաս Մէտիչիի, Դոսգանայի առաջին մեծ դքսին ձեռքովը : Երախտագիտութեան համար վաճառաշահ քաղաքս արձան մը կանգնեց այս երևելի ընտանեաց գլխաւորին, Կոզմայի երիցուն, հօրն հայրենեաց : Դուրինէն ետքը խաւիոյ ամենէն կարգաւորեալ քաղաքը Լիվոռնոյ է : Կռակ-Տոզա հրապարակը խիստ աշխոյժ կերպարանք մ'ունի . արևելեան և բարբաբոսաց աշխարհին վաճառականները մասնաւոր սէր մը կապած են Լիվոռնոյի հետ . ազատ նաւահանգստութիւնը զիրենք կը քաշէ : Դժբաղդաբար Հըրեայք երթալով կը շանան հոնտեղ . այսօրուան օրս տասնըհինգ հազարի չափ են, որ այս քաղքիս ապագային համար մեզի վախնալ կու տայ :

Արդէն վաճառականութիւնը սկսած է հոն իյնալ . եթէ այսպէս շարունակէ, Մարսիլեա, ճենովա, Նաբոլի, Անքոնա և Դրիէսդ անշուշտ է որ պիտի շահին :

Նաբոլի անանկ բաներ կան որ իրենց անհամեմատ գեղեցկութեանն համար ուրիշ տեղ չեն գտնուիր, և պատճառներն են զիրքը, մարդուս հանճարը և բնութեան խաղերը : Յիշենք նաւահանգիստը որուն մօտ կը բարձրանայ Անա-

րատ Աստուհասանի ընծայեալ սիրուն մատուռիկը . ծոցը՝ որ շրջապատեալ է գեղեցիկ ամարաստուններով և իրեն առջին ունի Գարրի, Իպրիա, Բրոչիտա և Լիբարի կղզիները . Արքունի Ամարաստան (Villa Reale) զուարճալի պարտէզը, որ նայատի գօտոյ մը պէս երկընցած է բոլոր ծովեզերքին վրայ . սրբոյն Կարոլոսի մեծ թատրոնը, Եւտերպեայ և Տերպսիքորի կանգնուած այն արդի տաճարը . Արքունի իշխան աղքատացը (Albergo reale dei poveri) որ բարեգործական աղուոր չէնք մըն է . թագաւորական թանգարանը որուն մէջ կը բովանդակուին հին ժամանակաց պատուականագոյն մնացորդները արուեստից և գիտութեանց մասամբ . Սարաշակոյակի (Capo di Monte), սրբոյն Փրակիսկոսի, Կամիւրդոյեաց և Գասդէլ տի Բուշոնէի տեսարանները, հրաշալի ամարանոցներ աշխարհիս երջանկներուն համար, Պաւսիլիպպեայ քարայրը՝ որ առաջին ծանօթ դրնէն է . մոզական ճամբան՝ որ Նաբոլիի ծոցին եզերքէն կ'երթայ կը միանայ Պալեայ ծոցին հետ . վերջապէս գերեզմանատունը (Campo Santo) որ յիշաւի հեթանոսական չէնք մըն է թէպէտ նուիրեալ ուղղափառ կրօնից, և որուն տեպը Ելիսեան դաշտերը կը յիշեցնէ . ստոյգ ասիկայ ամենէն աւելի գեղեցիկ սրբարանն է որ ընծայուած ըլլայ մահուան, այն օրհասաբեր աստուծոյն :

Գերեզմանոցը Նաբոլիէն կէս ժամ հեռու բլրան մը վրայ շինուած է, ուսկից կը տեսնուի քաղաքը, արուարձանները, ծոցը և իր հեռակայքը : Ճամբուն բոլոր երկայնութիւնը ամենայն ինչ համեմատ է . մեծամեծ ծառեր, իշխանական տուներ, բնութիւնը բովանդակ իր վեհութեանը մէջ :

Մեռելաքաղաքին գաւիթը նախ և առաջ զքեզ կը զարմացնէ : Ենթադրէ սիւնազարդ կիսաբոլոր մը խել մահանուէր մատուռներէ ձեւացած . գետինը կամարած է . գերեզմանները խորշ խորշ գետնափորներ բաժնուած

են ուր դիակները վրայէ վրայ կը շարունակեն, գրեթէ աստիճանաւոր դարաններու պէս: Գաւթին կողմնական երեսները կ'երկրնան երկու կարգ աղօթարաններու կամ լաւ եւ ըսեմ տաճարներու: Քիչ մը հեռուն հարուստ վանք մը կայ որուն կրօնաւորները կը ծառայեն գերեզմանոցին:

Ասկից ետքը կու գան խոխոմներ, բըլրակներ, հովիտներ եւ սարահարթներ, զորոնք կը ծածկէ ամենագեղեցիկ կանաչութիւն մը: Գերեզմանները եւ մահարձանները կը բարձրանան մշտափութիթ դաշտորէից մէջէն, միջին կանաչ մարգագետիններու մէջ եւ անանկ անտառակներու տակ որ միշտ հովանաւոր են: Անկարելի է այս շէնքերուն զանազանութեանը, բազմութեանը, գեղեցկութեանը եւ փառաւորութեանը, որոնք կենդանեաց ցաւոցը եւ ջերմեան դութեանը սրտաշարժ յայտարարութիւնքն են, գաղափար մ'ունենալ երբ որ մեռելոց հպարտութիւնը եւ ունայնամտութիւնը չեն ցուցնէր:

Ամենէն աւելի հաւնած մահարձաններու մէջ յիշեմ արուեստաւորաց ժողովքին մատուռը եւ ստորերկրեայ շիրիմը. մարմարիոնէ խմբարձան մը կայ որ կը ներկայացնէ Քրիստոսի գերեզմար մը շղթաները խորտակելը. այս անգուգական հրաշալիքս Սիրակուսայի կոմսին քանդակագործոյն արդիւնքն է որ ընծայեց զայն արուեստաւորաց ընկերութեանը: Ասկից քիչ հեռու կը հանգչին Ատուրի Նուռիի աճիւնքը՝ զոր նոյն իսկ երգն սպաննեց¹:

Բովանդակ Նաբոլի շատ դարերէ 'ի վեր այս տեղւոյս մէջ կը ննջէ յաւիտեանական քնով: Երբոր կու գայ Ամենայն Սրբոց եւ Ննջեցելոց օրը, ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ կը վազէ գերեզմանատունը իբրեւ զուարճութեան հա-

մար. այս ճեմելիքս իրենց Բարիզու-Ղոնշանն (Longchamps) է:

Նաբոլիի ամենէն աւելի մոգիչ տեղերը իրեն շրջակայքն են: Միաժալըստուար հատոր մը պէտք էր Հերկուլանոնի, Պոմպէյեայ, Ստապիայ եւ իրենց ստորերկրեայ հրաշալեացը վրայ խօսելու համար. Պեստոմի, իրեն վարդերուն, հռչակաւոր մայր եկեղեցւոյն եւ Պիսիդոնի տաճարին վրայ. Կումայի, իր յաղթական կամարին, Հսկայից տաճարին եւ Սիբիլայի քարայրին վրայ. Ֆուլարոյի լճին, եւ իրեն ախորժահամ ոստրէներուն վրայ. Պայեայ, իր ջրին տակ անցած ջերմուկներուն, Ներոնի բաղանեացը, Ծնող Աստղիակն (Venus Genitrix) տաճարին, ծոցոյն եւ իրեն պաշտպան ամրոցին վրայ. Բուցցուլայի, իր շուրջթատեր, Դեղալեան բաղին, Սերապեայ տաճարին եւ Կիկերոնի տանը վրայ. Սալեոնի եւ իրեն անուանի այգեստանեացը վրայ. Ամալֆիի եւ իրեն միջին դարու հետաքրքրական հնութեանցը եւ Բուստինեան օրինագրքին (Pandectes) ձեռագրին վրայ. Գազերդէի եւ իրեն արքունի դղեկին վրայ. Գասդէլամարէի եւ իր Բիէտիմոնդէ ըսուած բաղանեացը, ճեմելեացը եւ ծովահայեաց գեղեցիկ դղքին վրայ. Սորէնդէի, իրեն նարընջիներուն, Գասսոյի տանը, ծովափանց եւ աւերակներուն վրայ. վերջապէս Ֆաւորիդիս, իր որսարանին, ջրվէժներուն եւ պարտիզին վրայ ուր դեռ կենդանի են Միւլայի եւ Կարոլինէ թագուհւոյն՝ իրեն հարսին եւ քրոջ Մեծին Նաբոլէոնի՝ յիշատակները:

Բայց չեմ կրնար լռութեամբ անցնիլ վեսուվը. մարդիկ կան որ միայն այս հրաբուխը տեսնելու համար ճամբորդութիւն կ'ընեն. ես քանի մը խօսք պիտի զուրցեմ, ան ալ աւաղակաց պատմութեան մը պատճառաւ:

¹ Այս գաղղիացի երգիչս նախանձորդութիւն ունենալով իր համարուեստ Տիւբրէին հետ՝ Բարիզէն հեռացաւ 1837ին եւ Նաբոլի գնաց. հոն ալ ուզած ընդունելութիւնը չգտնալով՝ խելքը կորսնցուց եւ ինքզինքը պատուահանէ մը վար նետելով մեռաւ:

Մնացածը գալ անգամ